

СПІВПРАЦЯ ПЕДАГОГІВ ТА БАТЬКІВ В СИСТЕМІ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ: АКТУАЛЬНІСТЬ, ОЧІКУВАННЯ, ПРОБЛЕМИ

Федорчук Інна Анатоліївна

*магістр педагогічної освіти, асистент вчителя Барського ліцею № 1
Барської міської ради Жмеринського району Вінницької області,
викладач КЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж
імені Михайла Грушевського»
м. Бар, Вінницька обл., Україна*

Відповідно до статті 6 Закону України «Про повну загальну середню освіту» держава гарантує рівні умови для здобуття повної загальної середньої освіти всіма громадянами [1]. Законодавством передбачено заборону будь-яких форм дискримінації у сфері доступу до освіти, а також закріплено право на її здобуття незалежно від стану здоров'я, інвалідності чи наявності особливих освітніх потреб [1]. Тому в Україні реалізується «Концепція інклюзивної освіти» [2], спрямована на створення умов для отримання дітьми з особливими освітніми потребами якісної освіти.

Одним із шляхів розвитку інклюзивної освіти в Україні є, зокрема, «приведення системи освітньої роботи у відповідність до потреб дитини, сім'ї» [2]. В свою чергу, важливим є дотримання принципу соціальної відповідальності сім'ї, адже взаємодія педагогів із батьками учнів з особливими освітніми потребами сприяє створенню успішної індивідуальної траєкторії навчання та забезпеченню психологічної підтримки учнів, їх партнерські взаємини є запорукою гармонійного розвитку учнів.

Аналіз наукових досліджень. Проблему співпраці закладу освіти з батьками дітей з особливими освітніми потребами вивчали В. Андрущенко, Л. Вавіна, О. Варецька, О. Галян, О. Гаяш, В. Засенко, В. Бондар, Т. Дегтяренко, І. Денишук, Т. Ілляшенко, В. Єрмаков, А. Колупаєва, С. Литовченко, М. Лукашевич, І. Луценко, С. Миронова, І. Омельченко, В. Поліщук, Т. Семигіна, О. Тиха, Л. Федорович, В. Феоктистова, С. Хорош, Л. Шипіцина, Н. Шматко, М. Ярмаченко тощо.

Мета дослідження. У даній статті пропонуємо проаналізувати погляди практикуючих учителів, асистентів учителів на проблему

співпраці з батьками учнів з особливими освітніми потребами в системі інклюзивного навчання.

Виклад основного матеріалу. Задля реалізації поставленої мети нами було проведено анкетування 60 вчителів, асистентів вчителів Барської територіальної громади (Жмеринський район Вінницької області) (опитувальник «Педагог в системі інклюзивного навчання»). Пропонуємо проаналізувати отримані результати.

На думку опитаних педагогів-респондентів, батькам інклюзивна освіта:

- забезпечує можливість вибору в їхньому прагненні забезпечити якісну освіту своїй дитині (42 респондента – 68,9%);
- допомагає сформулювати чітку мету й створити реальне майбутнє для своєї дитини (41 респондент – 67,2%);
- надає можливості для співпраці й активнішого залучення до життя шкільної громади (32 респондента – 52,5%);
- надає стимули й заохочує до спілкування з іншими батьками для отримання підтримки й інформації (3 респондента – 5,2%);
- допомагає краще усвідомити розмаїття шкільної та загальної громади (19 респондентів – 31,1%).

У той же час, 49,2% респондентів вважають, що діти з особливими освітніми потребами отримують недостатньо реабілітаційних та інших спеціальних послуг.

На думку 13,1% респондентів, батьки дітей з особливими освітніми потребами помічають відмінності між розвитком своїх дітей та їхніх однолітків і страждають від цього. 27,9% респондентів не бачать жодних недоліків інклюзивної моделі навчання. 9,8% опитаних зауважують, що діти з особливими освітніми потребами не будуть прийняті своїми однолітками, а 8,2% педагогів – що батьки дітей з особливими потребами бачать несприйняття своїх дітей здоровими однолітками.

Педагоги зазначають: «Батьки хочуть, щоб дитина з особливими освітніми потребами не відрізнялась від інших дітей. Але це не завжди можливо»; «Окремі батьки вважають, що навчають і виховують лише педагоги»; «Є батьки, які очікують позитивних результатів у навчанні, але часто їхні очікування завищені»; «Прикро, але є батьки, які не завжди цікавляться успіхами або невдачами своєї дитини, при цьому хочуть, щоб асистент та вчитель навчили без їх участі дитину всього – читати, писати, рахувати» тощо.

В практичній діяльності 90,2% респондентів (55 осіб) не відчувають труднощі у спілкуванні та взаємодії з батьками дітей

з особливими освітніми потребами, тоді як 3,3% респондентів (2 особи) мають такі труднощі.

6,6% респондентів (4 особи) інколи стикаються із певними проблемами, серед них називаючи такі: «В сім'ї не дотримуються режиму дня, дитина лягає спати вночі (01.00–02.00), відповідно вранці не хоче працювати на уроках, агресує. Всі консультації і бесіди з батьками не дали результату. Запрошували батьків бути присутніми на уроках – запрошення ігнорують»; «Батьки не усвідомлюють свою роль у процесі навчання дитини та не співпрацюють»; «Батьки не займаються з дитиною» тощо.

Із власного професійного досвіду педагога окреслюють низку очікувань батьків дітей з особливими освітніми потребами. Серед них:

- навчання і розвиток дитини;
- набуття знань відповідно до їх можливостей; навчання дитини читанню, письму і здатності виражати свої почуття в письмовій формі і усній формі;
- засвоєння навчального матеріалу і використання у повсякденному житті;
- сприйняття дитини суспільством, всебічний розвиток; соціалізація, адаптація у освітньому середовищі («Дитина – повноцінний член колективу»);
- адаптація дитини в шкільному колективі, вироблення в дитини необхідних навчальних навичок, досягнення очікуваних результатів, окреслених в межах кожної галузі, підготовка та адаптація дитини до життєвих реалій;
- допомога дитині у відчутті себе на рівні з усіма дітьми;
- спілкування дитини з однолітками; самостійність дитини;
- отримання дитиною якісного рівного доступу до освіти спільно зі своїми однолітками;
- забезпечення здатності дитини працювати самостійно, без асистента; комунікація;
- покращення психоемоційного стану дитини («Щаслива дитина»); різностороння допомога дитині;
- залучення дитини до різних видів діяльності, групових завдань, адаптація в колективі, підготовка дитини до життєвих ситуацій, адаптація програми;
- співпраця із асистентом вчителя та вчителем.

З метою налагодження продуктивної союзницької співпраці із батьками як членами команди психолого-педагогічного супроводу учня з особливими освітніми потребами, педагогічні працівники повинні пам'ятати, що батьки – повноцінні суб'єкти освітнього процесу, які

відіграють важливу роль в соціалізації дитини з особливими освітніми потребами та її інтеграції в освітнє середовище школи й класу, у плануванні індивідуалізованого навчального процесу з метою її різностороннього гармонійного розвитку й виховання.

Тому вчителі, асистенти вчителів мають включати батьків у спільну соціально-педагогічну діяльність, зокрема, у наступних напрямках:

- налагодження співпраці батьків із членами команди психолого-педагогічного супроводу;
- забезпечення співучасті батьків у проведенні освітніх заходів;
- налагодження системи комунікації членами команди психолого-педагогічного супроводу із батьками (бесіди, листування, фото звіти, відео звіти);
- співучасть батьків в освітньому процесу, зокрема, у формі дистанційного, змішаного навчання;
- організація спільного культурного дозвілля (вчителя, асистента вчителя, учнів класу, дитини з особливими освітніми потребами тощо).

Важливою є психолого-педагогічна просвіта батьків, що має забезпечуватися соціально-психологічною службою закладу освіти шляхом проведення батьківських лекторіїв, колективних, групових та індивідуальних консультацій, практикумів, тренінгів, анкетування з метою вивчення їх потреб та очікувань, відвідувань родин, залучення батьків до проходження онлайн-курсів, вебінарів з питань інклюзивного навчання.

Література

1. Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/463-20>
2. Концепція інклюзивної освіти в Україні. URL: www.mon.gov.ua